

5. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних – GDPR). URL: <https://gdpr-text.com/uk/> (дата звернення – 07.05.2026)

6. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 910/2014 від 23 липня 2014 року про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на [...] Європарламент, Рада ЄС; Регламент, Міжнародний документ, Вимоги від 23.07.2014 № 910/2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-14#Text (дата звернення – 07.05.2026)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-614-3-1-23>

ДЕФІНІЦІЯ ДЕМПІНГУ ЯК ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ: ЗМІСТ, ВИДИ ТА ПРИРОДА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Філінюк К. І.

*аспірант першого курсу кафедри цивільно-правових дисциплін
та статистики
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Радикальні зрушення у системі світової економіки в умовах збройних конфліктів вплинули на всі форми й методи конкурентної боротьби, включаючи цінову конкуренцію. На сьогоднішній день експорт за демпінговими цінами став одним з найпоширеніших засобів опанування ринків, витіснення конкурентів, а також способів підтримання розширеного відтворення в умовах економічних криз та економічної нестабільності.

Прийнято визначати три основні групи факторів, через які імпорт може негативно впливати на ситуацію в економіці окремої країни та які вважаються достатньою підставою для застосування державою, що зазнає впливу від подібного імпорту, певних заходів тарифного та нетарифного характеру щодо захисту внутрішньої економічної системи та підтримки національного товаровиробника. В теорії економічної науки визначаються три групи факторів ризику:

- 1) демпінговий імпорт (ціновий);
- 2) субсидований імпорт (субсидування);
- 3) виробничий імпорт (швидке зростання обсягів).

За своєю специфікою демпінг та демпінгування сегментується за видами та формами, які за своїм змістом мають різний характер впливу на економіку та конкурентну середу в межах країни.

Активний або «хижацький» демпінг. Даний вид демпінгу є класичною формою демпінгового процесу, який за своїм змістом передбачає реалізацію товарів на закордонних ринках за цінами, нижчими за видатки на виробництво. Основною метою такого демпінгу є витіснення з ринку національних виробників та отримання монополістичного становища на цьому ринку.

Спорадичний або переривчастий демпінг. Він застосовується за виняткових або непередбачених обставин, коли внутрішнє виробництво товару є більшим ніж було заплановано або є нереалізовані запаси товару навіть після продажу. У такій ситуації виробник продає нерозпродані запаси за низькою ціною на зовнішньому ринку без зниження внутрішньої ціни.

Постійний, або стійкий, демпінг реалізується протягом тривалого періоду часу. Даний вид демпінгу характеризується тим, що передбачає вплив на одну із сфер або галузь національної економіки [1, с. 73].

Зворотний демпінг реалізується через закупівлю або скупівлю іноземними імпортерами товару за цінами вищими, ніж можуть заплатити внутрішні покупці.

Валютним демпінгом є демпінг, в процесі якого продаж на зовнішньому ринку товару за заниженою ціною відбувається внаслідок стрімкого зниження курсу національної валюти по відношенню до зменшення її купівельної спроможності на території країни.

Аналізуючи основні види демпінгу, можна виділити основні мотиви демпінгу, а саме: необхідність у збуті випадкового надлишку продукції; в короткостроковому періоді – залучення покупців на новому ринку, усунення конкуренції; в довгостроковому періоді – захоплення ринку і збереження виробничих потужностей на новому ринку і можливість встановлення монопольного становища та регуляцією цін [2, с. 113].

В Україні демпінг та процес демпінгування регулюється на законодавчому та адміністративному рівні в системі комплексу «Антидемпінгового законодавства» та заходами адміністративного впливу в межах антидемпінгових процедур.

Зокрема, в абзаці №5 ст. 1 ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність» та пункті 5 частини першої ст. 1 ЗУ «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» викладено законодавче визначення демпінгу: «ввезення на митну територію країни імпорту товару за цінами, нижчими від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту, що заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару».

Система законодавства визначає, що демпінг – явище зовнішньоекономічного походження, яке має на меті створення умов

недобросовісної конкуренції, тобто за своєю природою є антиконкурентним.

Така його природа також підтверджується наявністю цього терміну в ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність». Розглядаючи конкурентну складову демпінгу як загальної категорії, її безпосереднє регулювання не передбачено ЗУ «Про захист економічної конкуренції» чи ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції». Це пояснюється тим, що хоча антидемпінгове законодавство і має за одну зі своїх цілей захист конкуренції на ринку, проте мета та критерії, які воно враховує, є відмінними від системи антимонопольного законодавства.

Сенс антимонопольного законодавства сконцентрований на забезпеченні захисту національного товаровиробника та просуванні конкуренції на національному ринку. Тому основною метою буде безпосередньо збереження та підвищення конкурентності, незалежно від наслідків для окремих суб'єктів господарювання. Таким чином, в межах національного правового регулювання створюється дуалізм засобів, направлених на регулювання демпінгу як економіко-правової категорії та окремих її складових.

Проблематикою правового регулювання демпінгу є те, що національне законодавство здійснює регуляцію виключно поняттям цінового демпінгу.

Інструментальне регулювання обмежене тим, що законодавче визначення передбачає ввезення товару за нижчою ціною, що фактично виключає поняття прихованого демпінгу, за якого ввезення та реалізація відбуваються за різними цінами. Частково його враховано в частині третій ст. 7 ЗУ «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту». В обох випадках визначено про операції між пов'язаними компаніями, де ціна може бути заниженою за рішенням контрагентів і не відображати реальних обставин в межах економічної діяльності.

Отже, демпінг – складне, неоднорідне зовнішньоекономічне антиконкурентне явище. Воно полягає у зловживанні суб'єктами економічної діяльності правовими чи економічними механізмами для отримання конкурентної переваги на ринку в межах однієї чи декількох галузей.

Національне правове регулювання обмежується за своїм предметом та об'єктом лише на заходах спрямованих на ввезення товарів за заниженими цінами, тобто спрямоване на «класичний» демпінг. Інші нестандартні види демпінгу українське законодавство не охоплює, що може мати негативні наслідки для українського ринку та національного товаровиробника.

Література:

1. Дем'янюк О. Б. Демпінг як форма конкурентної боротьби на світовому ринку. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. 2014. №17. с. 413–418.

2. Капуш І. С. Міжнародно-правові засади антидемпінгового регулювання. *Актуальні проблеми політики. Зб. наук. праць*. 2007. Вип. 30. с. 119–124.

3. Ключник А. В., Баришник Л. С., Негрецька І. А. Теоретичний аналіз зовнішньоекономічного контракту. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 8. С. 20–24.

4. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22 грудня 1998 р. №330-XIV/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14>

5. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. №2210-III/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

6. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07 червня 1996 р. №236/96-ВР/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2-%D1%80>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-614-3-1-24>

ЯКІСНЕ ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІЗНЕСУ ЯК УМОВА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Цховребов Р. Т.

*адвокат, аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

У важких умовах спричинених збройною агресією проти України, питання відновлення національної економіки набуває не лише економічного, а й стратегічного, безпекового та інституційного значення. Відбудова держави передбачає не просто відновлення зруйнованої інфраструктури, а формування якісно нової моделі господарювання, заснованої на принципах цифровізації, прозорості, ефективності управління та стійкості до кризових викликів. У цьому контексті ключову роль відіграє впровадження сучасного, надійного та функціонально адаптивного програмного забезпечення у діяльність суб'єктів господарювання.

Постановою Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2025 р. № 1335 було затверджено Порядок формування та ведення відкритого переліку забороненого до використання програмного забезпечення та комунікаційного (мережевого) обладнання [3].

У відповідності до зазначеного Порядку, до відкритого переліку було внесені програмне забезпечення розроблене Товариством з обмеженою